

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.Н.КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: "Взаємозв'язок нарцисичних рис та емоційного інтелекту в студентів"

Студентки 4 курсу групи ЗПС 41

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Психологія»
за спеціальністю 053 – ПСИХОЛОГІЯ

Алесі ШУЛЯКОВОЇ

Керівник доцент ЗВО, к.психол.н., доцент
Наталія МАЄВСЬКА

Чотирьохрівнева шкала оцінювання

Кількість балів:

Члени комісії:

м. Харків – 2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ НАРЦИСИЧНИХ РИС ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СТУДЕНТІВ.	
1.1. Сутність нарцисизму та нарцисичних рис особистості.....	5
1.2. Емоційний інтелект як психологічного феномену.....	13
1.3. Дослідження взаємозв'язку нарцисичних рис особистості з емоційним інтелектом.....	19
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ РІВНЕМ НАРЦИСИЗМУ ТА СКЛАДОВИМИ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	2
3	
2.1. Обґрунтування вибору методів дослідження.....	23
2.2. Опис процедури дослідження рівня нарцисизму та складових емоційного інтелекту.....	26
2.3. Аналіз результатів дослідження зв'язку рівня нарцисизму та емоційного інтелекту	29
Висновки до другого розділу.....	35
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК	ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ.....	39
АНОТАЦІЯ.....	45
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Актуальність. У сучасному світі зустрічаються люди з високим рівнем нарцисизму, які можуть відчувати труднощі в розумінні та врахуванні емоцій інших, що обмежує їхню здатність до співпереживання. Це може створювати перешкоди для побудови гармонійних стосунків.

Нарцистичні риси (грандіозність, егоцентризм, потреба у визнанні) заважають формуванню емоційного зв'язку з іншими. Також люди з нарцисичними рисами часто мають труднощі з контролем власних емоцій, особливо в умовах стресу чи критики.

Проблема. Нарцисизм часто проявляється у формі маніпуляцій, домінування та ігнорування почуттів інших. Це створює конфлікти в соціальному середовищі та заважає ефективній комунікації.

Люди з нарцисичними рисами схильні уникати критичного аналізу власної поведінки, що заважає ефективному спілкуванню у соціумі.

Об'єкт дослідження: нарцисична особистість.

Предмет дослідження: взаємозв'язок нарцисизмних рис особистості та емоційного інтелекту.

Мета дослідження: встановлення характеру взаємозв'язку між емоційним інтелектом та наявністю нарцисичних рис особистості.

Основна гіпотеза: “ Існує взаємозв'язок між рівнем нарцисизму та емоційним інтелектом .”

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз нарцисизму та емоційного інтелекту.
2. Визначити основні прояви нарцисичних рис особистості в студентів.
3. Оцінити рівень емоційного інтелекту досліджуваних.
4. Проаналізувати кореляцію між нарцисизмом та компонентами емоційного інтелекту (емпатія, саморегуляція, вміння розпізнавати емоції інших тощо) в студентів.

Методи дослідження :

Короткий опитувальник NPI-16 для визначення рівня нарцисизму особистості, опитувальник Н. Холла для визначення рівня емоційного інтелекту та його складових .

Математичні методи :

Кореляційний аналіз Спірмена для дослідження кореляційного зв'язку рівня нарцисизму та емоційного інтелекту.

Характеристика вибірки:

Кількість досліджуваних 31 учасник, молодь і дорослі (18–45 років), жінки, студентки.

Практична значущість :

Покращення розуміння міжособистісної взаємодії, а саме, як нарцисичні риси впливають на емоційний інтелект, що є важливим для побудови гармонійних стосунків.

Розробка методик саморегуляції, яка може ґрунтуватись на отриманих даних. Це допоможе надати практичні рекомендації для людей із нарцисичними рисами, спрямовані на розвиток емпатії, соціальних навичок та саморегуляції.

Дослідження дозволить виявити шляхи покращення комунікативної взаємодії між людьми, що важливо в професійному та особистому середовищах.

Результати можуть бути корисними для психологів і психотерапевтів, які працюють із клієнтами, що мають виражені нарцисичні риси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ НАРЦИСИЧНИХ РИС ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СТУДЕНТІВ

1.1. Сутність нарцисизму та нарцисичних рис особистості

Нарцисизм як психологічний феномен достатньо часто згадується у психологічній літературі. Вважається, що нарцисизм став бичем сучасного суспільства. Причинами цього науковці називають поширення «вільного індивідуалізму», підтримку та схвалення сучасним суспільством нарцисичних моделей поведінки: нестримного прагнення до успіху, лідерства та ідеальності [6]. Ще у 1979 році К. Лаш у своїй роботі «Культура нарцисизму» стверджував, що феномен нарцисичної культури поступово заміщує собою культуру масову, визначаючи, що зростання нарцисизму є психологічною реакцією особистості на специфічну організацію та інституціоналізацію соціальних відносин [12]. Зокрема, встановлені норми та очікування суспільства заохочують до проявів нарцисизму, підживлюють нарцисичні форми психосоціального життя, такі як видовищність у політиці, корпоратизація спорту, крах авторитету в сімейному житті, реклама, заснована на обіцянках особистої цінності, надмірний страх перед старінням, надмірність «руху обізнаності» тощо [15].

Особливу увагу дослідженню нарцисизму приділяють в контексті повномасштабного російського вторгнення в Україну, вивчаючи прояви депресивності у нарцисичних осіб під час війни, вплив нарцисизму та егоцентризму на процес соціально-психологічної адаптації особистості до кризових ситуацій, феномен колективного нарцисизму в українському суспільстві під час війни. [2; 6; 11]. Колективним нарцисизмом при цьому називають соціально-психологічне явище для якого характерні такі риси, як

гордість, віра у винятковість та особливу значущість групи, до якої належить індивід [11].

Таким чином, як глобальні тенденції розвитку сучасного суспільства, так і специфічність умов життя українців в умовах воєнного стану обумовлюють актуальність дослідження явища нарцисизму та нарцисичних рис особистості у сучасних умовах.

Для ознайомлення з сутністю психологічного феномену нарцисизму звернемося до словників та довідникової психологічної літератури. Основні визначення нарцисизму у довідниковій літературі наведено на рис. 1.1. [3; 10; 13].

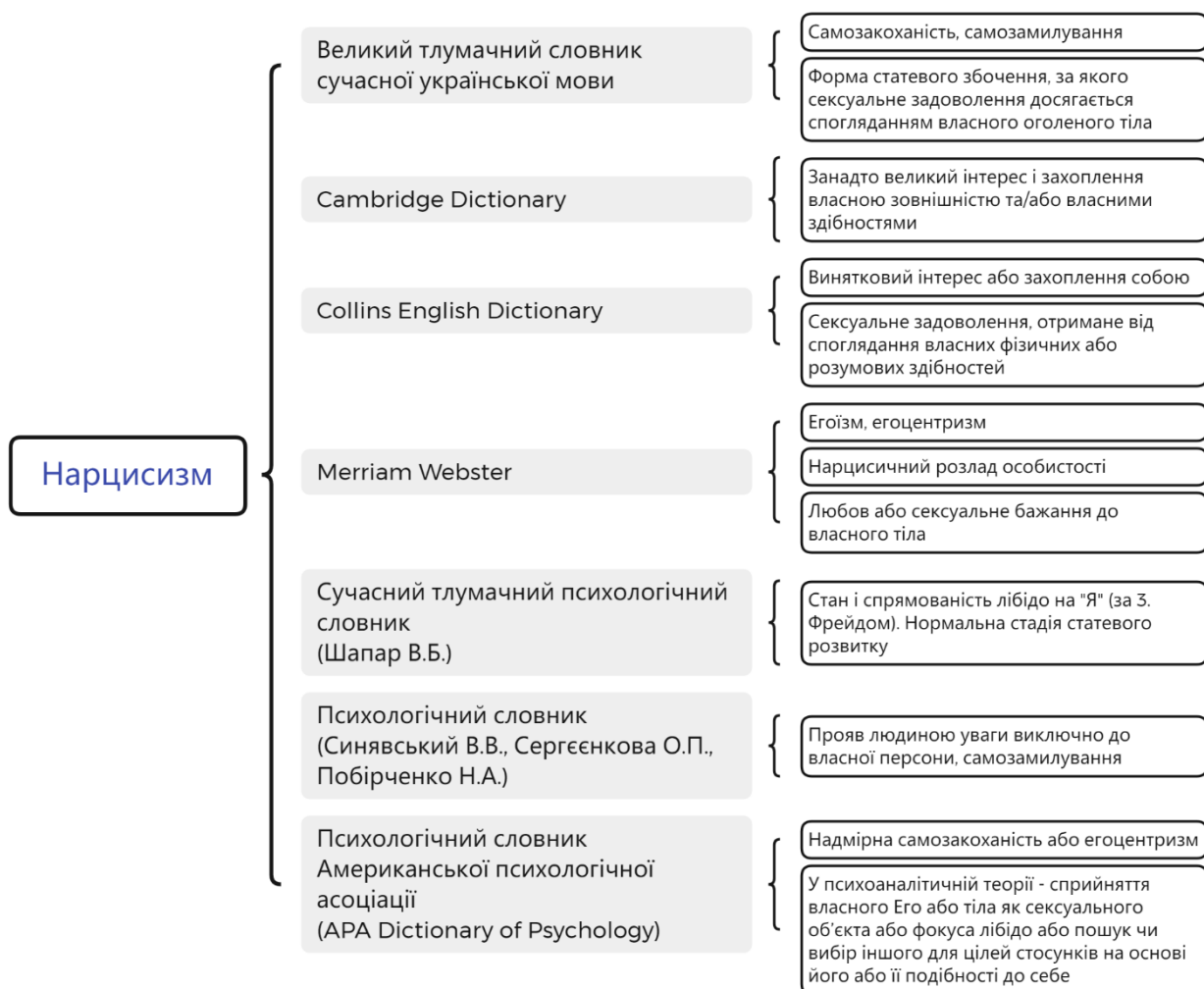

Рис. 1.1. Визначення нарцисизму у довідниковій літературі

Аналізуючи визначення, наведені на схемі, можна зробити висновок про відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення цього психологічного феномену, а також згрупувати наведені визначення у такі три основні напрямки:

1) визначення нарцисизму як сукупності особистісних рис: егоїзму, самозакоханості, егоцентризму, самозамилування, самозахоплення, виняткового інтересу до власної персони;

2) у психоаналітичній теорії - сексуальне бажання до власного тіла, отримання сексуального задоволення від споглядання власного тіла;

3) нарцисичний розлад особистості.

Таким чином, можна зробити висновок, що терміном «нарцисизм» можуть позначати як непатологічні (субклінічні) риси особистості, які вважаються адаптивною формою, так і відповідний розлад.

Нарцисизм має своє концептуальне коріння у давньогрецькому міфі про Нарциса. У найчастіше пошириваній версії міфа, яка посилається на «Метаморфози» Публія Овідія Назона, юнак Нарцис був покараний богинею кохання Афродитою за те, що відхилив її дари. Він закохався у власне відображення у воді та помер від відчаю, усвідомлюючи нездатність розділити це кохання [7]. Так, завдяки цьому міфу, «нарцис» став синонімом самозакоханої особи, нездатної любити інших.

Термін «нарцисизм» був введений Х. Еллісом у 1898 році для позначення сексуального збочення, яке характеризується визнанням себе як сексуального об'єкта [25]. Пізніше, у 1914 році, у своїй роботі «Про нарцисизм» З. Фрейд сформував психоаналітичну концепцію нарцисизму, визначивши його як будь-який аспект мислення та почуттів, у якому основний акцент робиться на самому собі [23; 25]. У психоаналітичній теорії розрізняли первинний та вторинний нарцисизм. Первинний - найраніший тип нарцисизму, при якому лібідо немовляти спрямоване на власне тіло та його задоволення, а не на оточення чи об'єкти. На цій стадії у дитини формується нарцисичний его-ідеал, що впливає з його або її почуття всемогутності [16]. У свою чергу, вторинний нарцисизм у психоаналітичній теорії визначається як любов до себе, яка розвивається пізніше в житті, після початкового інфантильного первинного

нарцисизму, і виникає, коли лібідо відсторонюється від об'єктів і зосереджується на собі [16].

Саме вторинний нарцисизм у подальшому стали розділяти на «звичайний» та «патологічний». «Симптоми» патологічного вторинного нарцисизму були задокументовані в клінічній роботі з моменту розробки терміну Фрейдом, а нарцисичний розлад особистості був офіційно визнаний діагнозом з DSM-III у 1980 році. Симптоми цього розладу включали: самозвеличення, непереборне почуття вразливості, підвищену чутливість до критики, ідеалізацію любові, зневагу до почуттів інших, маніпулятивне ставлення до інших, заздрість і переконання, що інші заздрять собі; постійні фантазії щодо особистого успіху, влади, краси та блиску; і повсюдний страх старості та смерті. К. Хорні коротко підсумовує подвійну сутність діагностичного розуміння нарцисизму, описуючи його як «здавати себе надмірно значущим і жадати надмірного захоплення з боку інших» [15].

За сучасним визначенням, розладом особистості називають стійку модель внутрішнього досвіду та поведінки, яка помітно відхиляється від норм і очікувань культури індивіда, є всепроникною та негнучкою, починається в підлітковому чи ранньому дорослому віці, є стабільною протягом тривалого часу та призводить до дистресу чи порушення [16].

Критерії наявності нарцисичного розладу особистості згідно класифікатора DSM-5-TR, виданого Американською психіатричною асоціацією, наведено на рис. 1.2. Для встановлення діагнозу необхідна наявність п'яти або більше рис з наведеного списку [16]. Важливо зазначити, що вказані риси становлять розлад особистості лише у дорослих. Вважається, що діти та підлітки від природи є егоцентричними; у дітей проявлення нарцисичних рис не обов'язково означає пізнішу патологію. Вважається, що нарцисичний розлад особистості зустрічається приблизно у 1% загального населення; найчастіше – у чоловіків [28].

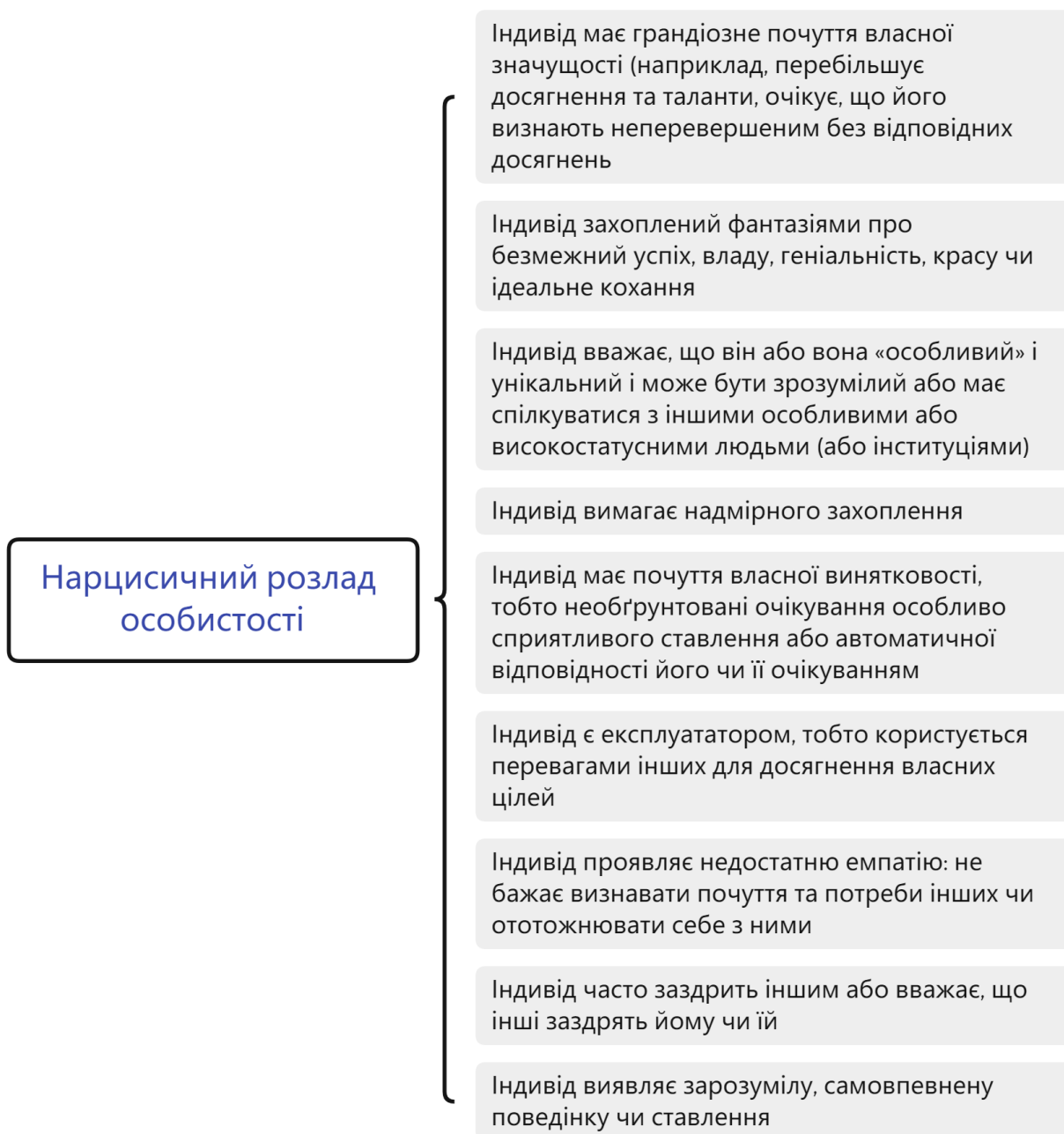

Рис. 1.2. Діагностичні критерії нарцисичного розладу особистості

Усі люди мають риси особистості. Це вкорінені способи, за допомогою яких люди відчують, взаємодіють і думають про все, що відбувається навколо них. Розлади особистості – це сукупність рис, які стали ригідними і та працюють на шкоду індивідууму, аж до погіршення функціонування та дистресу. Ці моделі поведінки та мислення присутні з раннього дорослого життя і виявляються у індивідуума протягом тривалого часу. Особистість, а, отже, й розлади особистості, розглядають як сутність мірну, а не категоричну; це означає, що

зазначені компоненти (риси) певною мірою присутні у більшості людей, але акцентовані у тих, хто має відповідні розлади [28].

Психологія індивідуальних відмінностей розглядає субклінічний нарцисизм як стабільну рису особистості, яка коливається у межах норми, та здійснює вплив на спілкування та успішність діяльності особистості [9]. Перехід від розгляду нарцисизму як розладу особистості до його субклінічної версії також тісно пов'язаний з концепцією «Темної тріади», яка включає такі риси як макіавеллізм, субклінічний нарцисизм і субклінічну психопатію. Конструкт субклінічного або «нормального» нарцисизму виник у спробі Р. Раскіна та К. Холла окреслити субклінічну версію розладу особистості, визначеного DSM. Риси, збережені з клінічного синдрому, включали грандіозність, винятковість, домінування та відчуття власної вищості. Елементи були уточнені на великих вибірках студентів і зібрані в Опитувальник нарцисичної особистості (NPI) [34].

М. Бек та колегами було розроблено Концепцію нарцисичного захоплення та суперництва. За цією моделлю головною метою нарцисичної особистості є підтримка його грандіозного «Я», що досягається використанням стратегій захоплення та суперництва. Риси особистості, які входять до моделі, наведено на рис. 1.3. [34].

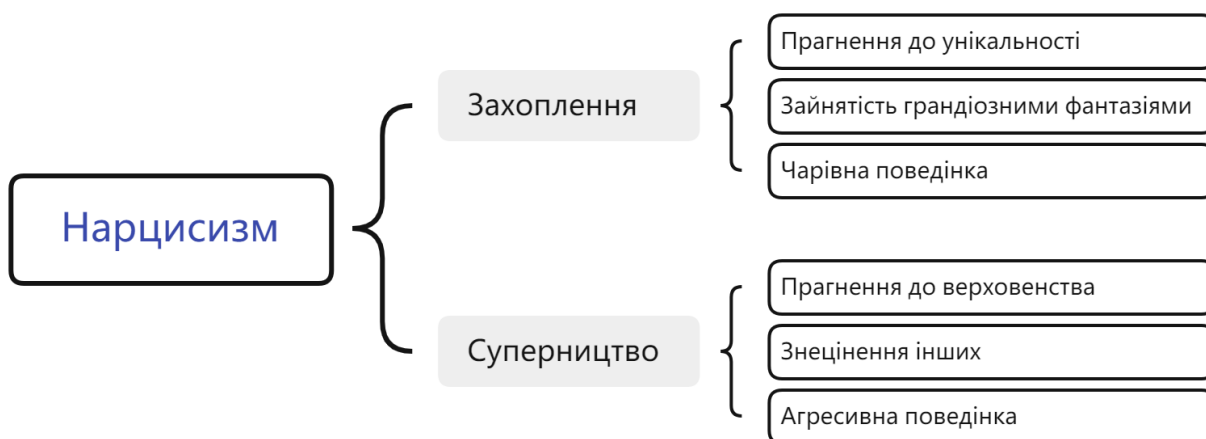

Рис. 1.3. Модель нарцисичного захоплення та суперництва

На основі опитувальника нарцисичної особистості (NPI) Р. Акерман та колеги розробили іншу модель нарцисизму, яка складається з адаптивних та дезадаптивних рис, які наведені на рис. 1.4. [14, с. 83; 34, с. 8].

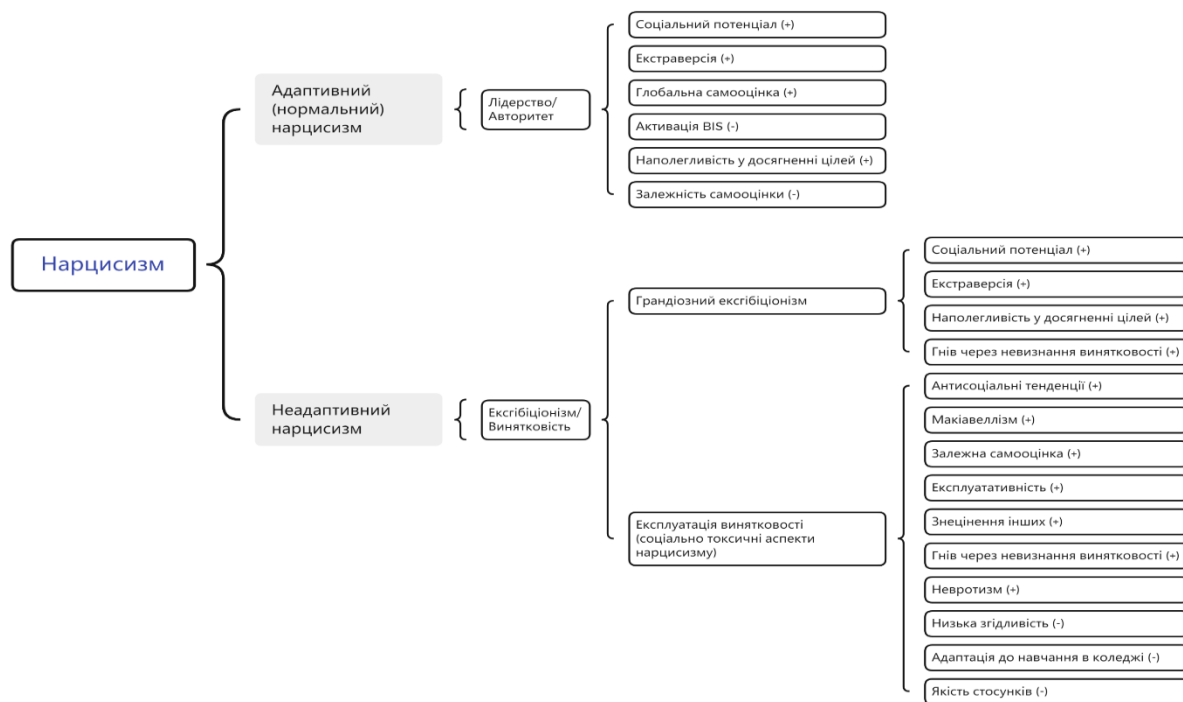

Рис. 1.4. Адаптивні та дезадаптивні нарцисичні риси.

У свою чергу, З. Кризан та А. Гірлаш виокремили такі виміри нарцисизму як грандіозність та вразливість. Таким чином, нарцисизм включає в себе спектр характеристик особистості, які, як правило, включають винятковість і власну значущість, але різною мірою відображають вразливі та грандіозні риси. Грандіозний нарцисизм проявляється у схильності до задоволення власних корисливих та честолюбних цілей, що часто проявляється у вигляді самовпевненої, зарозумілої та експібіціоністської соціальної поведінки. Вразливий нарцисизм направлений на боротьбу з загрозами власному образу себе, фокусується на самозахисті та проявляється у зневажливій та сором'язливій соціальній поведінці [26; 34].

Таким чином, терміном «нарцисизм» позначають як сукупність відповідних рис особистості, щодо складу та структури яких досі не сформовано єдиної думки - субклінічний нарцисизм та відповідний розлад особистості – клінічний нарцисизм, описаний у класифікаторі DSM-5-TR.

1.2. Сутність емоційного інтелекту як психологічного феномену

Для найбільш повного розуміння сутності емоційного інтелекту, варто звернутися до розгляду поняття інтелекту, як до родового та концептуально пов'язаного з поняттям емоційного інтелекту. Найбільш часто вживані визначення інтелекту, наведені на рис. 1.5. [3; 10].

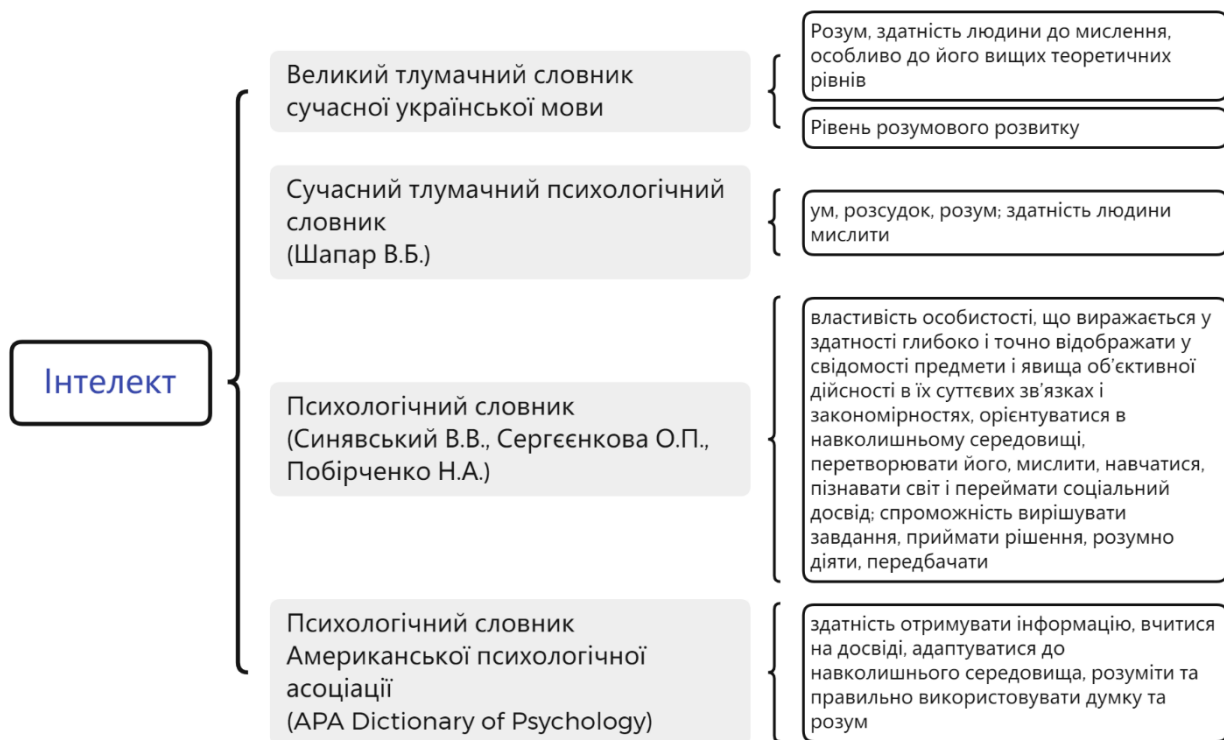

Рис. 1.5. Визначення інтелекту у довідниковій літературі

Розглядаючи наведені визначення, можна зробити висновок, що спрощено інтелект розглядається як синонім розуму, мислення, розсудку [3; 13]. Однак більш широко поняття інтелекту розглядається як властивість/здатність отримувати інформацію, навчатися, орієнтуватися у навколишньому середовищі та адаптуватися до нього [10, 16].

Дослідження інтелекту та його структури у ХХ столітті були безпосередньо пов'язані зі спробами його вимірювання. Ще у 1920-х роках було визнано необхідність вийти за межі суто когнітивних здібностей у вимірюванні інтелекту та включити інші види здібностей. Так Е.Л. Торндайк згадував «соціальний інтелект» у статті, опублікованій у 1920 році. У 1943 році Д. Векслер

описував «неінтелектуальні» фактори або «афективні та конативні здібності» як частину загального інтелекту, заснованого на їх здатності сприяти розумній поведінці [20]. Дж. П. Гілфорд, у 1967 році запропонував теорію «структури інтелекту». Він стверджував, що здібності можна розділити на п'ять типів операцій, чотири типи вмісту та шість типів продуктів. Ці різноманітні аспекти інтелекту мультиплікативно поєднуються в 120 окремих здібностей. У 1984 році Гілфорд збільшив кількість здібностей, запропонованих його теорією, довівши їх до 150 [36].

У дослідженні 1981 року Р. Дж. Стернберг виокремив три компоненти у структурі інтелекту: практичне вирішення проблем, вербальні здібності та соціальну компетентність [36].

На початку 1980-х років Г. Гарднер розробив концепцію «множинного інтелекту» [20]. У своїй роботі «Рамки розуму» у 1983 р. він висловив припущення про існування кількох типів інтелекту та виокремив основні його типи: логіко-математичний, вербальний, просторовий, музичний, кінестичний та особистісний [8]. У структурі особистісного інтелекту Г. Гарднер виокремив два його підвиди: внутрішньоособистісний (внутрішній) та міжособистісний (зовнішній). Він визначав внутрішньоособистісний інтелект як здатність розрізняти власні почуття, позначати їх, об'єднувати в символічні коди та використовувати як засіб розуміння та керування своєю поведінкою. Зовнішньоособистісний інтелект звертається назовні, до інших індивідів. Основною здатністю тут є здатність помічати й розрізняти інших індивідів і, зокрема, їхні настрої, темпераменти, мотивації та наміри [24]. Таким чином, зовнішньоособистісний інтелект відповідає поняттю соціального інтелекту або соціальної компетентності [8].

Вперше поняття емоційного інтелекту як окремого його виду та унітарної розумової здатності розглядається у роботі «Емоційний інтелект» Дж. Д. Мейера та П. Селовея у 1990 році [5, с. 30]. З цієї публікації почали розроблятися моделі емоційного інтелекту, які досліджували його структуру. Модель Мейера та Селовея було названо «моделлю здатностей». Вона включала чотири основні здатності, які складають ієрархічну структуру, від достатньо простих здібностей

сприйняття та вираження емоцій на найнижчому рівні до складніших здатностей з регулювання емоцій. Схематично модель емоційного інтелекту Мейєра-Селовея наведено на рис. 1.6. [5].

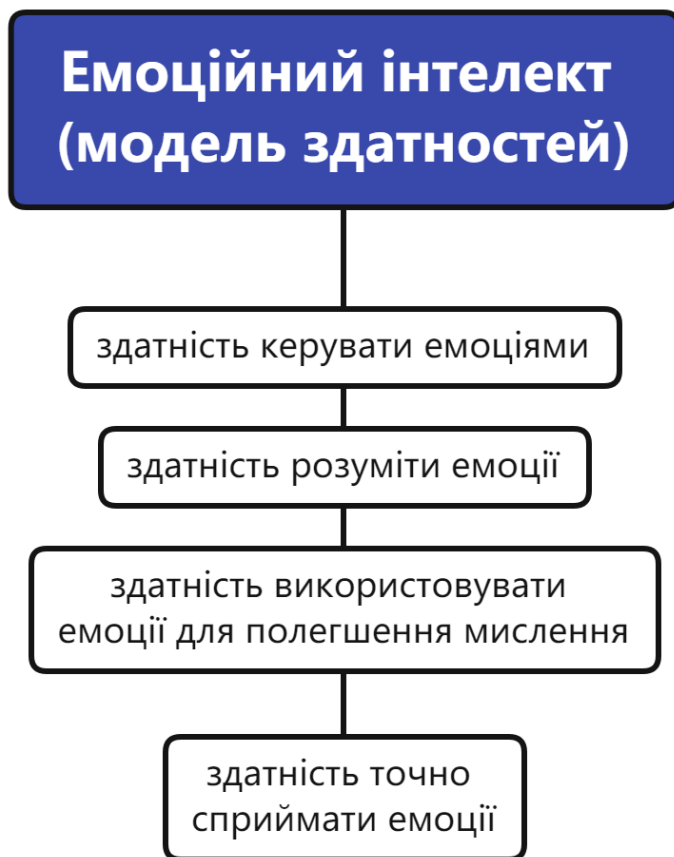

Рис. 1.6. Емоційний інтелект – «модель здатностей»

Наступною моделлю стала «модель продуктивності» Д. Гоулмана, розроблена у 1995 році. Модель Гоулмана також є ієрархічною: самоконтроль базується на самосвідомості, на ньому у свою чергу базуються соціальна чутливість та управління взаєминами. Кожен компонент моделі у свою чергу розділений на компетенції, які забезпечують основу емоційного інтелекту [4; 5; 20].

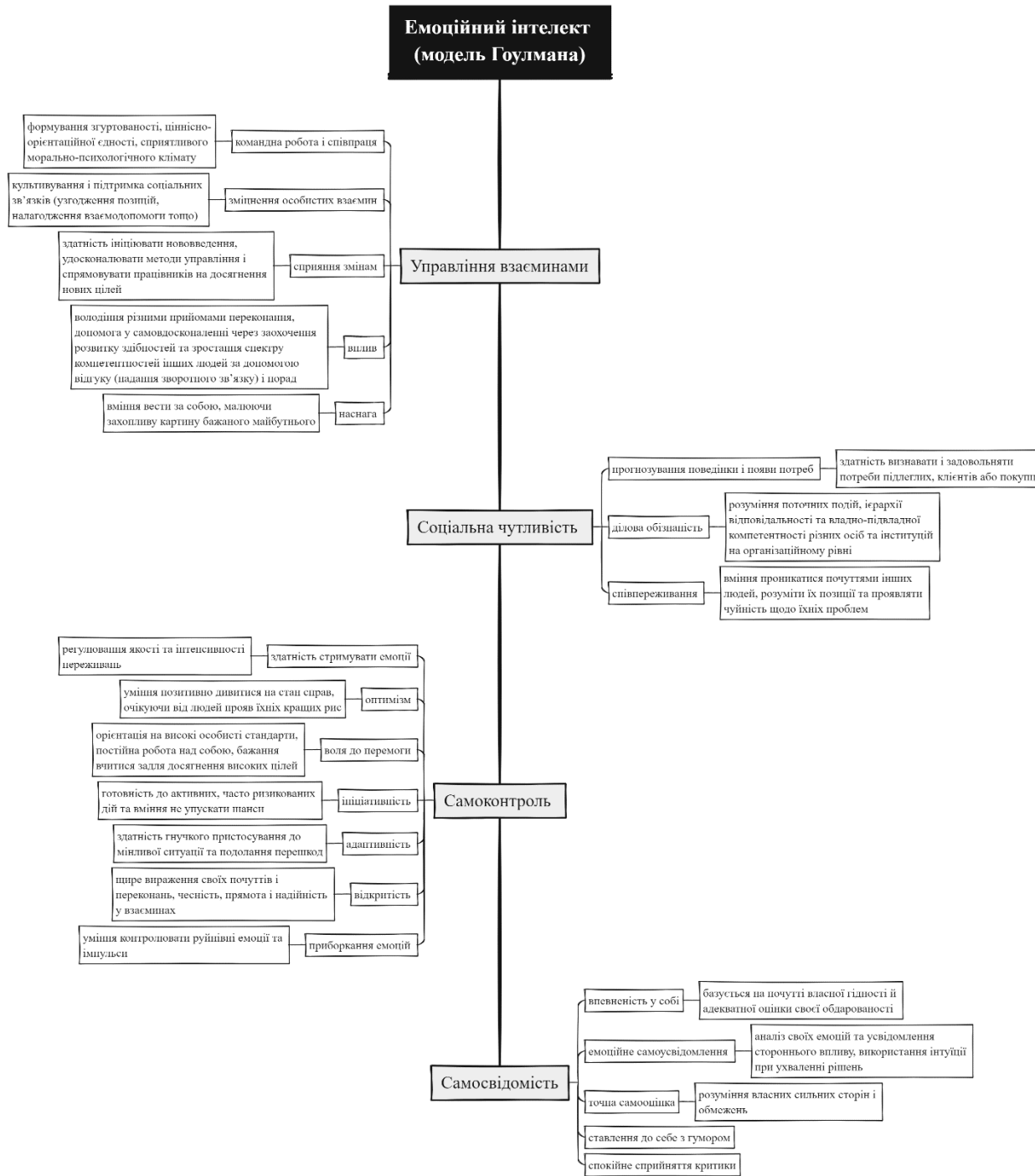

Рис. 1.7. Емоційний інтелект – «модель продуктивності»

У 1980-х роках Р. Бар-Он, досліджуючи «емоційний та соціальний інтелект» створив власну модель, яка також основана на компетенціях. Компетенції, які складають емоційно-соціальний інтелект від об'єднав у п'ять блоків: внутрішньоособистісні, міжособистісні, управління стресом, адаптивність та загальний настрій. Модель Бар-Она наведено на рис. 1.8. [18; 20; 35].

Рис. 1.8. Модель емоційно-соціального інтелекту Р. Бар-Она

Таким чином, емоційний інтелект – тип інтелекту, який передбачає здатність обробляти та використовувати емоційну інформацію, та відноситься до набору здібностей, за допомогою яких люди сприймають, виражають, розуміють і керують своїми власними емоціями, а також емоціями інших. На даний момент сформульовано три основні моделі емоційного інтелекту: модель «здатностей» Мейера-Селовея, модель продуктивності Д. Гоулмана та модель емоційно-соціального інтелекту Р. Бар-Она.

1.3. Дослідження взаємозв'язків нарцисичних рис особистості з емоційним інтелектом

Нарцисичні риси особистості та емоційний інтелект відіграють значну роль у взаємодії особистості з навколишнім середовищем. Нарцисичні риси пов'язані з грандіозним сприйняттям себе та бажанням отримувати увагу і захоплення, в той час як емоційний інтелект включає здатність розуміти та управляти своїми емоціями, а також ефективно взаємодіяти з іншими людьми. Аналіз взаємозв'язку між ними може дозволити глибше зрозуміти, як нарцисичні тенденції впливають на емоційну адаптацію та соціальні взаємодії, що в свою чергу може мати важливе значення для розвитку психотерапевтичних підходів та стратегій особистісного розвитку.

Результати досліджень демонструють, що зв'язок між емоційним інтелектом та нарцисизмом змінювався залежно від того, як конструкти емоційного інтелекту та нарцисизму були побудовані та виміряні. Так, емоційний інтелект показав позитивний зв'язок з грандіозним нарцисизмом та негативний - з вразливим нарцисизмом [33].

На зв'язку між емоційним інтелектом та компонентами «Темної тріади», зокрема на вивченні «темних сторін» емоційного інтелекту, наприклад, емоційних маніпуляцій, побудовано поняття «темного інтелекту» [29]. Так, у одному з досліджень зв'язку «Темної тріади» з емоційним інтелектом, нарцисизм продемонстрував позитивний зв'язок з міжособистісним та негативний з внутрішньоособистісним емоційним інтелектом [1]. У іншому - нарцисизм показав позитивний зв'язок з соціально-емоційним інтелектом [29]. Однак такі висновки входять у протиріччя з іншими дослідженнями, одне з яких не показало взаємозв'язку між емоційним інтелектом та нарцисизмом [27], а інші – показали негативний зв'язок [37].

Ще одне дослідження зв'язку між нарцисизмом та емоційним інтелектом, соціальним інтелектом та емпатією підтвердило позитивну кореляцію нарцисизму з емоційним інтелектом, обробкою соціальної інформації та

аспектами соціальних навичок соціального інтелекту, та негативну - з соціальною свідомістю та емпатією [22].

Дослідження італійських вчених показало, що як грандіозні, так і вразливі нарциси схильні емоційно маніпулювати іншими, щоб досягти своїх цілей [19].

Інше дослідження було сконцентровано на зв'язку нарцисизму та емоційного інтелекту з популярністю у соціальних мережах. Так було виявлено, що люди з розвиненим нарцисизмом швидко набували популярності, але з часом поступово її втрачали. Навпаки, популярність осіб з розвиненим емоційним інтелектом з часом зростала [21].

Таким чином, дослідження взаємозв'язку між субклінічним нарцисизмом та емоційним інтелектом показали суперечливі результати. Встановлено, що результати суттєво залежать від того, яким конкретно чином було побудовано та виміряно ці конструкти. Це визначає актуальність подальшого дослідження взаємозв'язків нарцисичних рис особистості з емоційним інтелектом.

Висновок 1 розділу

1. У психологічній науці не сформовано єдиного, загальноприйнятого визначення, яке б відображало сутність нарцисизму як психологічного феномену. Терміном «нарцисизм» позначаються як непатологічні (субклінічні) риси особистості, які вважаються адаптивною формою, так і відповідний розлад, описаний у класифікаторі DSM-5-TR.

Існує декілька моделей субклінічного нарцисизму, які описують особистісні риси, які власне складають конструкт субклінічного нарцизму. Так модель NPI включає такі риси як грандіозність, винятковість, домінування та відчуття власної вищості. Концепція нарцисичного захоплення та суперництва об'єднує нарцисичні риси у дві стратегії, спрямовані на підтримку грандіозності власного «Я»: стратегії захоплення та суперництва. Існує система розділення нарцисичних рис на адаптивні та дезадаптивні, також виокремлюються такі два підтипи нарцисизму як грандіозний та вразливий нарцисизм.

2. Емоційним інтелектом називають тип інтелекту, який передбачає здатність сприймати, виражати, розуміти та керувати власними емоціями, а також емоціями інших.

Сформульовано три основні моделі емоційного інтелекту. Модель емоційного інтелекту Мейера-Селовея описує здатності точно сприймати емоції, використовувати емоції для полегшення мислення, розуміти емоції та керувати емоціями. Модель продуктивності Д. Гоулмана включає самосвідомість, самоконтроль, соціальну чутливість та управління взаєминами, які у свою чергу включають відповідні компетенції. Модель емоційно-соціального інтелекту Р. Бар-Она містить такі блоки компетенцій: внутрішньоособистісні, міжособистісні, управління стресом, адаптивність та загальний настрій.

3. Дослідження взаємозв'язку між субклінічним нарцисизмом та емоційним інтелектом показали суперечливі результати. Встановлено, що результати суттєво залежать від того, яким конкретно чином було побудовано та

виміряно ці конструкти. Це визначає актуальність подальшого дослідження взаємозв'язків нарцисичних рис особистості з емоційним інтелектом.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РІВНЯ НАРЦИСИЗМУ ТА СКЛАДОВИХ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ

2.1. Обґрунтування вибору методик дослідження

У якості методу дослідження рівня нарцисизму обрано опитувальник NPI-16 [9], що є скороченою версією опитувальника NPI-40. Це коротка версія виміру субклінічного нарцисизму, що продемонструвала значну валідність, отже може служити альтернативним опитувальником для виміру нарцисизму, коли немає можливості використовувати інші опитувальники. Авторами опитувальника є Еймс, Д.Р. Роуз (2006). Ця версія має україномовну адаптацію та містить 16 питань.

Основними причинами, з яких обрано цей інструмент, є:

- Висока надійність у виміренні рівню нарцисизму. Про це свідчить висока узгодженість ($\alpha=0.72$), також коротка версія корелює із повною версією ($r=0.90$).
- Економність та зручність. Через те, що скорочена версія має невелику кількість запитань, досліджувані можуть комфортно та швидко пройти опитування.
- Простота інтерпретації. Коротка версія, на відміну від повної, не має багатой кількості шкал для вимірювання, що спрощує інтерпретацію результатів.
- Валідність, яка підтверджена емпірично. Коротка версія NPI-16 має підтверджену значущу фасадну, дискримінантну, прогностичну, а також

внутрішню валідність. Це ще раз підтверджує те, що інструмент має високу ефективність для дослідження рівня нарцисизму особистості.

- Коротка версія опитувальника NPI-16 має україномовну адаптацію, створену у 2021 році. У зв'язку з обмеженою кількістю адаптованих опитувальників, дуже важко знайти ефективні інструменти українською мовою. За відсутності адаптованої повної версії, дуже доречним інструментом для дослідження нарцисизму виступає саме NPI-16.

Наступним інструментом дослідження виступає опитувальник для вивчення складових та рівня емоційного інтелекту Н.Холла [14]. Цей опитувальник має україномовну адаптацію та складається із 30 питань. Методика призначена для виявлення здібності досліджуваних розуміти свої власні емоції та розпізнавати емоції інших людей, а також керувати своєю емоційною сферою.

- Шкала 1 - “Емоційна обізнаність”
- Шкала 2 - “Управління своїми емоціями”
- Шкала 3 - “Самотивація”
- Шкала 4 - “Емпатія”
- Шкала 5 - “Розпізнавання емоцій інших людей”.

Цей інструмент був обраний через значну кількість переваг, порівняно із іншими опитувальниками, а саме

- Опитувальник Н.Холла для визначення рівня емоційного інтелекту охоплює значну кількість складових емоційного інтелекту, таких як емоційна обізнаність, управління власними емоціями, самотивація, емпатія, розпізнавання емоцій інших людей. Ці складові грають важливу роль у структурі емоційного інтелекту та формують цілісну картину розуміння рівня емоційного інтелекту особистості.

- Швидкість та зручність використання. Опитувальник Н. Холла для дослідження емоційного інтелекту особистості складається із 30 питань, тому проходження опитувальника не займає багато часу. Досліджувані можуть пройти опитування за досить короткий час, тому проходження опитувальника не має викликати труднощів.
- Інструмент є валідним та надійним. Опитувальник має хороші результати при дослідженні валідності та має внутрішню узгодженість. Даний інструмент показав високу ефективність при дослідженні емоційної сфери особистості.
- Досліджувані можуть аналізувати свої емоційні реакції при проходженні опитування та розвивати саморефлексію. Припускаємо, що при проходженні опитування, кожен з досліджуваних може замислюватись над своєю поведінкою та характерними для себе реакціями та аналізувати виникнення емоцій. Це може бути важливою складовою саморозвитку.
- Методика Н.Холла для дослідження емоційного інтелекту особистості доступна в україномовній адаптації. Так як і опитувальник для визначення рівня нарцисизму, виступає надійним опитувальником, який існує саме українською мовою.

2.2. Опис процедури дослідження зв'язку рівня нарцисизму та емоційного інтелекту

Для проведення дослідження була обрана молодь, віком від 18 до 45 років, а саме жінки, студентки університету. Кількість досліджуваних становить 31 студент. Для статистичної обробки отриманих даних використовувався кореляційний аналіз Спірмена.

Досліджуваним було надано стимульний матеріал у вигляді опитувальників, сформованих у гугл форми. Надання опитувальників, для збору емпіричних даних, складається з наступних етапів

1. Опитувальник NPI 16 , для виявлення рівня нарцисизму , що складається із 16 пар тверджень. Спочатку досліджуваний ознайомлюється з інструкцією проходження опитування, а після цього обирає одне з наведених тверджень, що описує саме його реакцію або поведінку. Опитувальник надається онлайн, у вигляді гугл форм. Проходження опитувальника займає приблизно 3 хвилини часу.
2. Опитувальник для виявлення рівня емоційного інтелекту та 5 ключових складових ,Н. Холла. Цей опитувальник містить 30 тверджень , кожне з яких описує певну поведінку або реакцію.

Далі досліджуваний бачить 6 варіантів відповідей (повністю не згоден, скоріше згоден, частково не згоден ,частково згоден, скоріше згоден, повністю згоден). Серед цих відповідей кожен з досліджуваних обов'язково має обрати одне найбільш характерне для себе. Опитуваник надавався онлайн у визляді гугл форм. Тестування зазвичай займає приблизно 15 хвилин.

Після збору емпіричних даних проводить розрахунок результатів. Це відбувається згідно з алгоритмом до кожного з опитувальників.

Після отримання результатів проходження опитувальників, я перевірила щоб усі питання були заповнені відповідно тому чи іншому варіанту. Після цього проводилось кодування відповідей , а саме присвоєння значення кожної з відповідей згідно з інструкцією до опитувальників.

1. Розрахунок результатів опитувальника NPI 16 проводилось наступним чином. Згідно з ключем деякі твердження оцінюються в 1 бал , а деякі в 0 балів. В результаті підраховується сума, яка варіюється від 0 до 16. Згідно з отриманими даними відбувається інтерпретація результатів, а саме ,визначення рівня нарцисизму
2. Розрахунок результатів опитувальника емоційного інтелекту Н. Холла складається з оцінювання тверджень за шкалою від -3 до 3 .

Згідно з наведеним кодуванням підраховуємо результати за п'ятьма шкалами

Шкала 1 визначає емоційну обізнаність -пункти 1,2,4,17,19,25 є інформативними для цієї шкали.

Шкала 2 ,що визначає рівень управління своїми емоціями - це пункти 3,7,8,10,18,30.

Шкала 3 - визначає рівень самомотивації . Пункти 5, 6, 13,14, 16, ,22.

Шкала 4 відображає рівень емпатії . Про рівень емпатії свідчать пункти 9, 11, 20, 21, 23,28.

Шкала 5 відображає рівень розпізнавання емоцій інших людей. Це відібражено у пунктах 12, 15 ,24, 26, 27, 29.

Після кодування відповідей та їх розрахунку відбувається приведення підсумкових балів для кожної шкали .

В результаті можна побачити , на якому рівні виражена та чи інша складова емоційного інтелекту. Якщо результат -14 балів і вище ,це свідчить про високий рівень розвитку складової емоційного інтелекту. У тому випадку, якщо результат є 8-13 балів, то свідчить про середній рівень розвитку складової емоційного інтелекту. Якщо результат становить 7 балів і менше, то це свідчить про низький рівень розвитку відповідної складової емоційного інтелекту.

Наступний крок - це обчислення загального показника емоційного інтелекту. За результатами розрахунку, високий рівень емоційного інтелекту-70 і вище, від 40 до 69 балів свідчить про середній рівень, а 39 і менше балів є ознакою низького рівня емоційного інтелекту.

Наступним кроком є внесення результатів у таблиці та виявлення кореляційного зв'язку між рівнем нарцисизму та рівнем емоційного інтелекту та його складовими у вібрки.

2.3. Аналіз результатів дослідження зв'язку рівня нарцисизму та емоційного інтелекту

За отриманими результатами опитувальника NPI 16 , було визначено кількість досліджуваних з високим, середнім та низьким рівнями нарцисизму. Аналізуючи ці данні, маємо можливість побачити відсоткове відношення та визначити, який саме рівень має найбільша кількість досліджуваних.

За підрахунками результатів, видно, що більша кількість учасників дослідження має низький рівень нарцисизму (63,6 %). Це може вказувати на те, що більшість вибірки має низьку або помірну самооцінку, а також у досліджуваних з низьким рівнем нарцисизму потреба у визнанні з боку оточуючих не є необхідною. Також можуть виникати труднощі із самоствердженням , тобто людина уникає лідерської позиції, обирає залишатися не поміченою. Такі люди рідше прагнуть до отримання високого статусу та слави.

Високий рівень нарцисизму мають 30,3 % досліджуваних. Причиною може бути те, що деякі досліджувані (майже третина), потребують визнання та уваги інших людей та сконцентровані на власних потребах більше, ніж інші учасники дослідження. Цей результат свідчить про нестабільну самооцінку , тобто особистість з високим рівнем нарцисизму “маскує” невпевненість в собі “показовою грандіозністю”. Це може бути проявом захисного механізму або пов'язано із набутою у дитинстві моделлю поведінки.

Найменша кількість учасників вибірки має середній рівень нарцисизму, а саме лише 6,1 %. Це свідчить про баланс та адекватну потребу у визнанні та увазі. Тобто у дитинстві людина отримувала достатнього уваги та любові з боку батьків, також її не ідеалізували , а навчали адекватно оцінювати себе та цінити свої досягнення. Людина із середнім рівнем нарцисизму приймає себе , водночас визнаючи свої сильні та слабкі сторони. Така особистість не має залежності від отримання визнання від оточуючих.

Як висновок, треба зазначити, що як найбільша кількість досліджуваних має низький рівень нарцисизму та маємо значну кількість тих, хто має високий

рівень, мали певний соціальний та, можливо, культурний вплив, тому були сформовані ті чи інші риси та тенденції до самосприйняття.

Таблиця 2.1

Рівні нарцисизму за групою досліджуваних

Рівень нарцисизму	Відсоток досліджуваних у групі
Низький	63,6 %
Середній	6,1%
Високий	30,3%

Наступним етапом є аналіз отриманих емпіричних даних від досліджуваних, що проходили опитувальник Н.Холла для визначення рівня емоційного інтелекту та його складових. За результатами, які представлені у таблиці 2, розподіл рівнів емоційного інтелекту є таким: 41,9 % відсотків вибірки має низький рівень емоційно інтелекту, більшість досліджуваних має середній рівень емоційного інтелекту (45,2%), та лише 12,9 % мають високий рівень емоційного інтелекту. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що більшість опитуваних мають достатній рівень здатності розпізнавати емоції інших людей та володіти власними емоціями і розуміти їх, тобто досліджувані із низьким рівнем емоційного інтелекту не завжди розуміють, яку саме емоцію відчувають у тій чи іншій ситуації та неправильно інтерпретують емоції інших. Через те, що великий відсоток досліджуваних мають низький рівень емоційного інтелекту, складається враження, що вони, ймовірно, мають труднощі у спілкуванні та у володінні своїми власними емоціями, що може впливати та власне психологічне благополуччя. Отже, враховуючи відсоткові співвідношення, очевидно, що лише дуже малий відсоток вибірки мають високий рівень емоційного інтелекту. Це може свідчити про високий рівень емоційної зрілості даної групи людей та більш розвинені навички комунікації та

особистісної взаємодії, а також саморефлексії, а ніж у досліджуваних із середнім та низьким рівнем емоційного інтелекту.

Таблиця 2.2

Рівні емоційного інтелекту за групою досліджуваних

Рівень емоційного інтелекту	Відсоток досліджуваних у групі
Низький	41,9%
Середній	45,2%
Високий	12,9%

Наступним кроком стало виявлення зв'язку між рівнем нарцисизму та складовими емоційного інтелекту.

Гіпотеза Н0 - не виявлено статистично значущих зв'язків між показниками.

Гіпотеза Н1 - виявлено статистично значущий зв'язок між показниками.

1. Виявлення кореляції між інтегративним рівнем емоційного інтелекту та рівнем нарцисизму має наступні результати

$$r_{\text{емп.}}=0.30716$$

$$r_{0.01}=0.459$$

$$r_{0.05}=0.356$$

Приймається

гіпотеза

Н0:

Статистично значущий кореляційний зв'язок між параметрами відсутній.

2. Виявлення кореляції між рівнем нарцисизму та рівнем емоційної обізнаності має такі результати

$$r_{\text{емп.}}=0.13624$$

$$r_{0.01}=0.459$$

$$r_{0.05}=0.356$$

Приймається гіпотеза H_0 :
Статистично значущий кореляційний зв'язок між параметрами відсутній.

3. Взаємозв'язок між рівнем нарцисизму особистості та вмінням керувати своїми емоціями

$$r_{\text{емп.}}=0.38871$$

$$r_{0.01}=0.459$$

$$r_{0.05}=0.356$$

Приймається H_1 :
Існує статистично значущий кореляційний зв'язок між параметрами при $p \leq 0,05$.

4. Взаємозв'язок між рівнем нарцисизму особистості та самомотивації особистості

$$r_{\text{емп.}}=0.45223$$

$$r_{0.01}=0.459$$

$$r_{0.05}=0.356$$

Приймається H_1 : Існує статистично значущий кореляційний зв'язок між параметрами при $p \leq 0,05$.

5. Взаємозв'язок рівня нарцисизму особистості та емпатії

$$r_{\text{емп.}}=0.13119$$

$$r_{0.01}=0.459$$

$$r_{0.05}=0.356$$

Приймається гіпотеза Н₀:
 Статистично значущий кореляційний зв'язок між параметрами відсутній.
 6. Взаємозв'язок між нарцисичними рисами та розпізнаванням емоцій інших .
 $r_{\text{емп.}}=0.1624$
 $r_{0.01}=0.459$
 $r_{0.05}=0.356$

Приймається гіпотеза Н₀:
 Статистично значущий кореляційний зв'язок між параметрами відсутній.

Аналізуючи результати, було знайдено статистично значущі зв'язки рівня нарцисизму та рівня самомотивації у вибірці ($r=0.45223$), що перевищує критичні значення, як для рівня значущості $p \leq 0,05$, так і для $p \leq 0.1$. Цей кореляційний зв'язок є зв'язком помірної сили. Напрямок зв'язку є позитивним, бо зі зростанням рівня нарцисизму зростає і рівень самомотивації. Виявлений зв'язок є статистично значущим на рівні $p \leq 0,05$, отже імовірність того, що він виник випадково, є низькою.

Зв'язок, який був визначений між компонентом емоційного інтелекту та рівнем нарцисизму можуть свідчити про те, що досліджувані з високим рівнем нарцисизму проявляють високе прагнення досягнення та визнання для того, щоб підтримувати позитивний образ себе та стверджуватись серед оточуючих. Особи з високим рівнем нарцисизму часто ставлять амбітні цілі та окрім цього мають високий внутрішній стимул, щоб досягати поставлених цілей. Саме це проявляється у високих показниках самомотивації.

Також був виявлений кореляційний зв'язок між рівнем нарцисизму та вмінням володіти своїми емоціями. Однак цей зв'язок не досягає рівня статистичної значущості при $p \leq 0,01$, але є статистично значущим при $p \leq 0,05$, тому цей зв'язок є зв'язком помірної сили. Це свідчить про те, що особи з високим рівнем нарцисизму можуть краще контролювати свої емоції, що важливо також для підтримки позитивного соціального образу серед оточуючих та демонструвати впевненість у взаємодії з іншими людьми.

Проведений кореляційний аналіз не виявив статистично значущих кореляційних зв'язків між нарцисизмом та іншими компонентами емоційного інтелекту, такими як емпатія, розпізнавання емоцій інших, а також емоційна обізнаність, розпізнавання емоцій інших та з загальним інтегративним рівнем емоційного інтелекту. Це може свідчити про те, що було досліджено загальний рівень нарцисизму досліджуваних, а не окремі нарцисичні риси або вид нарцисизму (грандіозний чи вразливий). У цьому випадку можна було б більш детально дослідити зв'язки та побачити кореляція між окремими рисами нарцисизму та окремими показниками емоційного інтелекту. Отримані результати можуть бути враховані для подальших досліджень зв'язку емоційного інтелекту та нарцисичних рис особистості.

Висновки до 2 розділу

1. У ході дослідження зв'язку рівня нарцисизму та компонентів емоційного інтелекту було опитано 31 учасницю віком від 18 до 45 років. У якості стимульного матеріалу був наданий короткий опитувальник нарцисизму NPI 16, опитувальник Н. Холла для визначення рівня емоційного інтелекту та його складових. Результати аналізу засвідчили статистично значущий зв'язок між рівнем нарцисизму та деякими складовими емоційного інтелекту.

2. Був виявлений позитивний, значущий (на рівні $p \leq 0,05$) кореляційний зв'язок помірної сили ($r = 0.45223$) між самомотивацією особистості та рівнем нарцисизму, що вказує на те, що досліджувані, які мають високий рівень нарцисизму, демонструють високий рівень самомотивації, орієнтовані на досягнення, прагнення на визнання та підтримку позитивного враження серед оточення.

3. Виявлено позитивний ($r = 0.38871$) зв'язок між рівнем нарцисизму та вмінням володіти власними емоціями, який також є статистично значущим на рівні $p \leq 0,05$. Зважаючи на це, припустимо, що досліджувані, які мають високий рівень нарцисизму, прагнуть справляти позитивне враження на оточуючих та справляють враження емоційно стабільних людей, мають потребу підтримувати імідж успішної та впевненої в собі людини.

4. Кореляційний аналіз вказав на відсутність статистично значущих зв'язків між іншими компонентами емоційного інтелекту та рівнем нарцисизму, а саме не виявлено зв'язку з емпатією, розпізнаванням емоцій інших, емоційною обізнаністю та загальним інтегративним рівнем емоційного інтелекту. Це може свідчити про те, що не було достатньо емпіричних даних для повного аналізу та виявлення кореляції між окремими нарцисичними рисами та компонентами емоційного інтелекту.

ВИСНОВКИ

1. У роботі здійснено теоретичний аналіз проблем нарцисизму та емоційного інтелекту та емпірично досліджено взаємозв'язок рівня нарцисизму з емоційним інтелектом та його складовими. Встановлено, що нарцисизм, який включає завищену потребу у прийнятті серед оточуючих, маніпулятивність та потребу у захопленні, часто розглядається, як неоднозначне психологічне утворення, що поєднує в собі як адаптивні, так і дезадаптивні аспекти. Головною метою нарцисичної особистості є підтримка її грандіозного «Я», що досягається використанням стратегій захоплення та суперництва.

Емоційний інтелект - це здатність розуміти та володіти власними емоціями та розпізнавати емоції інших і є ключовим чинником соціального функціонування, лідерства та міжособистісної ефективності.

2. У результаті емпіричного дослідження за наявності статистично значущого позитивного зв'язку між рівнем нарцисизму та самомотивацією особистості та між рівнем нарцисизму та самомотивацією, можемо зробити висновок, що основна гіпотеза про наявність зв'язку рівня нарцисизму та емоційного інтелекту прийнята. Рівень нарцисизму дійсно має зв'язки з окремими складовими емоційного інтелекту.

3. Виходячи з того, що не було виявлено статистично значущих зв'язків між рівнем нарцисизму та такими складовими емоційного інтелекту, як емпатія, вміння розпізнавати емоції інших та емоційна обізнаність, є необхідність подальших, більш детальних досліджень, а саме зв'язків окремих нарцисичних рис особистості із кожним компонентом емоційного інтелекту.

4. У теоретичному аспекті отримані результати доповнюють уявлення про адаптивно-компенсаторну природу нарцисизму та його роль у соціальній адаптації особистостей з високим рівнем нарцисизму. Це також створює основу для подальших досліджень нарцисичних осіб у міжособистісній взаємодії, дослідження наявності лідерських якостей. Окрім цього, при проведенні майбутніх досліджень, є доречним дослідження рівня психологічного благополуччя осіб з високим рівнем нарцисизму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бжезінська С. Особливості показників темної тріади у осіб з різним рівнем емоційного інтелекту. Львів, 2021. 107 с. URL: [Особливості показників темної тріади у осіб з різним рівнем емоційного інтелекту](#)
2. Васюк К. М. Егоцентризм як механізм соціально-психологічної адаптації до кризових ситуацій у різному віці. *Особистісні та ситуативні детермінанти благополуччя особистості в сучасних умовах життєдіяльності* : колективна монографія. Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2023. 350 с. URL: [Егоцентризм як механізм соціально-психологічної адаптації до кризових ситуацій у різному віці | Монографія](#)
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000728_1//
4. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Харків: Віват, 2018. 512 с. URL <https://chytomo.com/emotsijny>
5. Карпенко Є. В. Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Івано-Франківськ, 2020. 358 с. URL [Lviv State University of Internal Affairs Institutional Repository \(LvSUIAIR\): Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості: дисертація](#)
6. Католик Г., Живко З., Одинцова Г. Особливості прояву депресивності у нарцисичних осіб: дослідження в часі війни. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 2(70). С. 147-158. URL: [Lviv State University of Internal Affairs Institutional Repository \(LvSUIAIR\): Особливості проявів депресивності у нарцисичних осіб: дослідження в часі війни](#)

7. Кун М. А. Легенди і міфи стародавньої Греції. Харків : Фоліо, 2008. 441 с. [Легенди і міфи Стародавньої Греції — Микола Кун, читати повністю текст твору українською мовою онлайн](#)
8. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції : монографія. Київ, 2003. 159 с. URL: [Цифровий репозиторій - Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції](#)
9. Опитувальник NPI 16 ,адаптація українською мовою, 2006. URL : [SSSPP No. 48\(51\) 76-89.pdf](#)
- 10.Саннікова О. П. Прояви неклінічного нарцисизму: пошук індивідуальних відмінностей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. Психологічні науки : збірник наукових праць. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. № 16(61). С. 87-98.
- 11.Синявський В. В., Сергєєнкова О. П., Побірченко Н. А. (ред.). Психологічний словник. Київ: Науковий світ, 2007. 336 с. URL: [O_Serhieienkova_IL.pdf](#)
- 12.Соловйова А. А., Томчук М. І. Тенденції прояву колективного нарцисизму у молоді України в умовах війни. *Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічного супроводу педагогічних працівників в умовах безперервної освіти : матеріали наук.-практ. конф.*, м. Вінниця, 17 січня 2025 р. С. 252-256. URL: [Browsing Подільська науково-практична Інтернет-конференція: "АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ", 17 січня 2025 рік. by Issue Date](#)
- 13.Ткаченко Р. В. Мода як відображення нарцисичної культури. *Культурологічний альманах*. 2024. № 4. С. 380-385. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.4.46> (дата звернення: 20.01.2025).

14. Холл Н. “Опитувальник діагностика рівня емоційного інтелекту”, адаптація українською мовою. URL : [Діагностика "емоційного інтелекту" \(Н. Холл\) | Полтавський державний аграрний університет](#)
15. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с. URL: [427530.pdf](#)
16. Ackerman R. A., Witt E. A., Donnellan M. B., Trzesniewski K. H., Robins R. W., Kashy D. A. What does the narcissistic personality inventory really measure? *Assessment*. 2011. Vol. 18. P. 67–87. URL: <https://doi.org/10.1177/1073191110382845> (дата звернення: 20.01.2025).
17. Adams M. Narcissism, Overview. *Encyclopedia of Critical Psychology*/ Ed. Teo T. New York: Springer, 2014. URL: [\(PDF\) Encyclopedia of Critical Psychology](#)
18. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: Fifth Edition Text Revision (DSM-5-TR™). Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing, 2022. URL : [Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5™, 5th ed.](#)
19. Back M., Schmukle S. C., Egloff B. Why are narcissists so charming at first sight? Decoding the narcissism-popularity link at zero acquaintance. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2010. Vol. 98. P. 132–145. URL: [Why are narcissists so charming at first sight? Decoding the narcissism–popularity link at zero acquaintance.](#) (дата звернення: 20.01.2025).
20. Bar-On R., Parker J. D. A. *The Handbook of Emotional Intelligence*. San Francisco: Jossey-Bass, 2000. 547 p. [The handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace.](#)
21. Casale S., Rugai L., Giangrasso B., Fioravanti G. Trait-Emotional Intelligence and the Tendency to Emotionally Manipulate Others Among Grandiose and Vulnerable Narcissists. *The Journal of Psychology*. 2019.

- Vol. 153, No. 4. P. 402–413. URL: <https://doi.org/10.1080/00223980.2018.1564229> (дата звернення: 20.01.2025).
22. Cherniss C. Intelligence, Emotional. *Encyclopedia of Applied Psychology* / Ed. Spielberger C. D. Academic Press, 2004. 2354 p. URL [Cherniss C. Intelligence, Emotional. Encyclopedia of Applied Psychology / Ed. Spielberger C. D. Academic Press, 2004. 2354 p - Поиск](#)
23. Czarna A. Z., Leifeld P., Śmieja M., Dufner M., Salovey P. Do narcissism and emotional intelligence win us friends? Modeling dynamics of peer popularity using inferential network analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2016. Vol. 42, No. 11. P. 1588–1599. URL: <https://doi.org/10.1177/0146167216666265> (дата звернення: 20.01.2025).
24. Delič L., Novak P., Kovačič J., Avsec A. Self-reported Emotional and Social Intelligence and Empathy as Distinctive Predictors of Narcissism. *Psihologijske teme*. 2011. Vol. 20, No. 3. P. 477–488. URL: <https://hrcak.srce.hr/78734> (дата звернення: 20.01.2025).
25. Freud S. *On Narcissism: An Introduction*. Read Books Ltd., 2013. URL: [Freud's "On narcissism--an introduction" : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)
26. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books, 2011. 529 p. URL: <https://archive.org/details/framesofmindtheo00gardrich/>
27. Kazdin A.E. *Encyclopedia of Psychology: 8 Volume Set*. Oxford University Press, 2000. 4160 p. URL: <https://archive.org/details/encyclopediaofps07kazd/>
28. Krizan Z., Herlache A. D. The Narcissism Spectrum Model: A Synthetic View of Narcissistic Personality. *Personality and Social Psychology Review*. 2017. P. 1–29. URL: <https://doi.org/10.1177/1088868316685018> / (дата звернення: 20.01.2025).

29. Miao C., Humphrey R. H., Qian S., Pollack J. M. The relationship between emotional intelligence and the dark triad personality traits: A meta-analytic review. *Journal of Research in Personality*. 2019. Vol. 78. P. 189–197. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2018.12.004> (дата звернення: 20.01.2025).
30. Morrison J. *DSM-5-TR Made Easy: The Clinician's Guide to Diagnosis*. New York: The Guilford Press, 2023. URL: https://www.bing.com/aclick?ld=e8yhuV4rtK9SiHa8vIFgxX3zVUCUyLB63hSQ57aiAzIqpS5NHgMSKkO-aXutdJy24_DeYV8RSIphH2DoLb5-hb3loRqmnDhvEOTiwv8GIWCcq3QhHxhRBS3RySHmQqE6GsZkjAg6Xk8WkPoKxVDOBac-uxGvIoLjHzKx2-4E3lw-oUBZqFYxPE7ilabtbbdvaJr-o-Riw&u=aHR0cHMlM2ElMmYlMmZ3d3cucGVybyGVnby5jb20lMmZib29rJTJmNDQxMDQwOSUyZmRzbTV0ci1tYWRLWVhc3ktdGhlLW NsaW5pY2lhbNmtZ3VpZGUtdG8tZGhhZ25vc2lzLXBkZiUzZmNhbXBhaWduaWQlM2Q1MzI5MTQzMdclMjZhZGdyb3VwaWQlM2QxMzYyMjk3NTA4MDMzMdA1JTI2bXNjbGtpZCUzZGYyMDk0OWE2ZDZkYTE4MzA0NzcxMjFiOGYyYzg4ZTUx&rlid=f20949a6d6da1830477121b8f2c88e51/
31. Nagler U. K. J., Reiter K. J., Furtner M. R., Rauthmann J. F. Is there a “dark intelligence”? Emotional intelligence is used by dark personalities to emotionally manipulate others. *Personality and Individual Differences*. 2014. Vol. 65. P. 47–52. URL: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.025> (дата звернення: 20.01.2025).
32. Narcissism. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/narcissism> / (дата звернення: 20.01.2025).
33. Narcissism. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/narcissism> / (дата звернення: 20.01.2025).

34. Narcissism. Merriam Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/narcissism/> (дата звернення: 20.01.2025).
35. Nguyen N. N., Takahashi Y., Nham T. P. Relationship between emotional intelligence and narcissism: A meta-analysis. *Management Research Review*. 2022. Vol. 45, No. 10. P. 1338–1353. URL: <https://doi.org/10.1108/MRR-07-2021-0515> (дата звернення: 20.01.2025).
36. Paulhus D. L., Williams K. M. The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*. 2002. Vol. 36, Issue 6. P. 556–563. URL: [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6) (дата звернення: 20.01.2025).
37. Rosenberg C., Caballero C. L., Hayley A., Walker A. The success elements of humor use in workplace leadership: A proposed framework with cognitive and emotional competencies. *PLoS ONE*. 2024. Vol. 19, No. 5. Article e0304650. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0304650> (дата звернення: 20.01.2025).
38. Sternberg R. J. Intelligence in Humans. *Encyclopedia of Applied Psychology* / Ed. Spielberger C. D. Academic Press, 2004. 2354 p.
39. Walker S. A., Double K. S., Birney D. P. The complicated relationship between the dark triad and emotional intelligence: A systematic review. *Emotion Review*. 2021. Vol. 13, No. 3. P. 257–274. URL: <https://doi.org/10.1177/17540739211014585> (дата звернення: 20.01.2025).

АНОТАЦІЯ

Алеся Шулякова. Кваліфікаційна робота. - Взаємозв'язок нарцисичних рис та емоційного інтелекту в студентів.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню взаємозв'язку рівня нарцисизму та емоційного інтелекту. Були використані опитувальники NPI 16 для виявлення рівня нарцисизму та опитувальних Н.Холла для визначення рівня складових емоційного інтелекту. Основна гіпотеза - "Існує взаємозв'язок між рівнем нарцисизму та емоційним інтелектом". Дослідження було проведено на вибірці, яка складалась з 31 студентки жіночої статі, віком від 18 до 45 років. Результатом кореляційного аналізу є наявність позитивного зв'язку рівня нарцисизму з окремими складовими емоційного інтелекту, а саме з самомотивацією та вмінням керувати власними емоціями.

Ключові слова: нарцисизм, нарцисичні риси, емоційний інтелект.

ABSTRACT

Alesia Sghuliakova. Qualifying work. -Correlation between the student's narcissistic traits and the emotional intelligence.

In the qualification work of the relationship between the level of narcissism and emotional intelligence, the NPI-16 questionnaire was used to assess narcissism levels, and N. Hall's questionnaire was applied to determine the components of emotional intelligence. The main hypothesis was: "There is a relationship between the level of narcissism and emotional intelligence." The research was conducted on a sample consisting of 31 female students aged between 18 and 45. The results of the correlation analysis indicate a positive relationship between the level of narcissism and certain components of emotional intelligence, specifically self-motivation and the ability to manage one's own emotions.

Key words: narcissism, narcissistic traits, emotional intelligence.

